

FNsP F.D. Roosevelta Banská Bystrica

**FNsP F.D. Roosevelta
Banská Bystrica**

Starostlivosť o novorodenca počas hospitalizácie

Milá mamička,

veríme, že nasledujúcich pár riadkov vám pomôže nájsť odpovede na otázky v prvé dni po pôrode, kedy mamičky majú najmenej skúseností a najviac pochybností v starostlivosti o novonarodené dieťa.

REŽIM NA ODDELENÍ

➤ Ráno od 8:00 hod. po gynekologických vizitách, začína detská vizita. V pondelok, stredu a piatok o 10:00 hod. je primárská vizita na izbách matiek. Na pokyn detskej sestry matka rozbalí novorodenca v postieľke. Detský lekár novorodenca vyšetrí a informuje matku o jeho zdravotnom stave. Sestra podľa potreby ošetrí pupočník.

➤ Návštevy na oddelení sú povolené neobmedzene. Počas návštevných hodín môžu byť matky s deťmi a rodinnými príslušníkmi v jedálni. Na návšteve je vhodné ostať max. 30 minút, novorodenca zabaliť do deky a na hlavičku dať čiapku. Novorodencov, ktorí sú v starostlivosti detských sestier, môžu rodinní príslušníci vidieť počas návštevných hodín.

➤ Novorodencov kúpe v pondelok, stredu a piatok v odpoľudňajších hodinách v čase od 13.00 - 19.00 h sestra na to určená. Po dohode s matkou okúpe deti postupne ako sa budia. Minimálne jeden krát počas pobytu okúpe novorodenca matka pod dozorom sestry. V sobotu a vo sviatok kúpeľ vykonáva nočná služba, t.j. v čase od 19:00 hod.

➤ Počas dňa sa dopĺňajú čisté bavlnené plienky, jednorazové plienky a košieľky. V prípade potreby sestra vymení na požiadanie matky aj ostatnú detskú bielizeň.

➤ Použitú bielizeň a plienky matky odkladajú do zberných kontajnerov na toaletách.

DOJČENIE

Niet pochýb o tom, že výživa materským mliekom je tou najprirodzenejšou výživou pre dieťa v prvých mesiacoch jeho života. Dojčenie zohráva významnú úlohu pre fyzický, psychický, sociálny a citový vývin dieťaťa. V praxi sa však často stretávame s matkami, ktoré berú dojčenie ako samozrejmú a pri prvom probléme v súvislosti s dojčením, strácajú prvotnú motiváciu a ich záujem o dojčenie veľmi rýchlo klesá. Novorodenec sa prikladá k prsníku matky už na pôrodnej sále, ak to dovoľí jeho zdravotný stav a zdravotný stav matky. Dĺžka a frekvencia dojčenia je každý deň iná a závisí od nástupu laktácie u matky. Každý deň prináša nové situácie a postupy v starostlivosti o novorodenca, vzhľadom na jeho prirodzenú adaptáciu na vonkajšie prostredie.

Prvých 24 hod. po pôrode: Mnoho novorodencov ešte prespáva, zvracia plodovú vodu, nemá veľký záujem o satie. Ak však aj napriek zvracaniu vydáva signály (otvára ústa, otáča hlavičku, hľadá) na prisatie sa k prsníku, treba mu to umožniť. Novorodenca je možné prikladať k prsníku matky každú polhodinu po dobu 3-5 minút, pričom je vhodné striedať prsníky. Pozor na správne prisatie k prsníku!

Ak novorodenec javí známky nespokojnosti aj po 2. – 3. priložení k prsníku, je možné ho dokrmiť. Ak zaspí pri jednom prsníku, nie je potrebné ho nútiť a prikladať aj na druhý.

2. deň: Novorodenec je čulejší, začína sa hlásiť na dojčenie. V prípade nezájmu o satie z jeho strany, je vhodné novorodenca zobudiť po 3 maximálne 4 hodinách spánku, (prebaliť, stimulovať dieťa okolo úst bradavkou alebo prstom, hladiť novorodenca a komunikovať s nim).

3. deň: U väčšiny matiek nastupuje laktácia, doba dojčenia je 10-15 minút z oboch prsníkov. Tretí deň odporúčame skúšku dojčenia, aby sme zistili množstvo vypitého mlieka z prsníka, nie je to však nevyhnutné a povinné.

4. a ďalšie dni: Matka dojčí novorodenca podľa potreby a časovo neobmedzene. To však neznamená, že novorodenec bude prisatý k prsníku napr. celú hodinu. Môže dôjsť k poškodeniu bradavky, ktoré je veľmi bolestivé. Pri správnej technike dojčenia dojčenie nebolí.

DOKRMOVANIE

Ak je novorodenec po opakovanom priložení k prsníku nespokojný, je možné ho dokrmiť. Dokrmovanie je prechodný stav, kým nedôjde k dostatočnému rozvinutiu laktácie u matky.

Alternatívne spôsoby dokrmovania:

➤ striekačkou: kónus striekačky opatrne zasunúť do úst novorodenca, (pričom kónus striekačky smeruje na

Známky správneho priloženia a prisatia	Známky chybného priloženia alebo prisatia
Široko otvorené ústa dieťaťa	Dieťa má nedostatočne otvorené ústa
Väčšina dvorca je v ústach dieťatka	Dieťa má v ústach iba bradavku, príp. malú časť dvorca
Bradavka aj s dvorcom je na jazyku	Bradavka a dvorec nie sú na jazyku
Jazyk presahuje cez dolnú peru, ktorá je ohnutá navonok	Jazyk nepresahuje cez dolnú peru
Pri pití sa pohybujú ušné boltce, líčka nevpádajú	Líčka dieťaťa pri pití vpadávajú
Je počuť ako dieťa hltá	Dieťa mlaská
Pri dojčení nepozorovať pohyby prsníka	Prsník sa pri dojčení očividne pohybuje
Matka nemá poškodené bradavky, ani kožu prsníkov	Matka má bolestivé, popraskané bradavky
Dieťa je spokojné	Dieťa je nespokojné, hladné
Rýchle sanie v úvode dojčenia prejde do dlhého pomalého	Dieťa je nespokojné púšťa prsník, plače

язык), kvapnúť 2-3 kvapky mlieka, striekačku oprieť o hornú peru (aby sa mal o čo prisasť) a piest striekačky mierne tlačíť spolu so súčasnými sacími pohybmi novorodenca. Ak novorodenec sám nevykazuje dostatočnú aktivitu pri satí zo striekačky, je možné podávať mlieko po dielikoch približne po 0,3- 0,5 ml,

➤ **suplementerom** – dokrmovanie pomocou cievky umožňuje dokrmovanie novorodenca za súčasného satia s prsníka matky,

➤ **lyžička, pohárik** – na vyžiadanie matky.

Fľašou sa novorodenci dokrmujú na základe zdravotnej indikácie (posúdi lekár) alebo na žiadosť matky. Otvor v cumlíku smeruje nahor a je vždy naplnený mliekom (zabrániť prehltaniu vzduchu). Množstvo mlieka, ktoré má dieťa vypíť záleží od počtu dní a jeho pôrodnej váhy. Mlieko je možné ohriať v ohrievači, pričom dĺžka ohrevu je úmerná množstvu ohrievaného mlieka. Vždy je potrebné presvedčiť sa o správnej teplote mlieka (37 °C, ako telesná teplota) kvapnutím na zápästie ruky. Ak je pocitovo teplejšie, je ho potrebné ochladiť pod studenou tečúcou vodou. Mlieko môže stať pri izbovej teplote cca 0,5 hodiny!

ZVRACANIE

Novorodenec môže 1. – 2. deň po pôrode zvracať plodovú vodu. Je dôležité, aby ste správne zareagovali, aby nedošlo k vdýchnutiu (aspirácii) plodovej vody, prípadne mlieka. Správna poloha je na boku, kedy zvratky vytečú kútikom úst von. Zvýšená poloha je vhodná na odgrgnutie po najedení. Ak novorodenec zvracia väčšie množstvo plodovej vody, je potrebné o tom informovať sestru. Po dojení, dokrmení môže dieťa blinkať – z úst mu vytečie malé množstvo mlieka. Blinkanie je do určitého obdobia prirodzené alebo je spôsobené nadmerným vypitím mlieka. Čkanie – je častým prejavom u novorodenca hlavne v spojení s jedlom a je neškodné. V priebehu niekoľkých minút samovoľne odznie.

PREBALOVANIE

Novorodenca sa odporúča prebalovať pred dojením. Po rozbalení poutierať zadoček vlhčenou utierkou, natrieť ochrannou masťou a zabaliť do jednorazovej a bavlnenej plienky, narovnať košieľku a zavinúť do zavinovačky. Pri dojení je vhodné ruky zabaliť, aby pri aplikovaní k prsníku neprekázali. Prvé dni je potrebné sledovať telesnú

teplotu dieťaťa. Novorodenec sa môže rýchlo podchladiť, ale aj prehriať. Ak má studené ruky a nohy, je vhodné dať mu čiapku, rukavice, ponožky a zabaliť ho do deky. Naopak, ak je teplý, je potrebné upozorniť detskú sestru, ktorá zmeria jeho telesnú teplotu.

MOČENIE

Po narodení je nutné sledovať prvé močenie novorodenca, aby sme sa presvedčili o správnej funkcii obličiek. Do prvého močenia (zvyčajne do 48 hodín po narodení) novorodenca baliť do látkových plienok, potom je možné používať jednorazové plienky. Prvé močenie je potrebné zahlásiť detskej sestře, ktorá urobí záznam do zdravotnej dokumentácie novorodenca. Prvé dni sa na plienke môžu objaviť oranžové fliachky. Sú to uráty – soli kyseliny močovej. Tento stav vymizne, keď novorodenec pije dostatočné množstvo mlieka. U dievčatiek sa môže objaviť výtok z pošvy. Je to belavý hlien, ktorý sa neodstraňuje.

STOLICA

Prvá stolica – smolka je tmavozelenej farby, odchádza 1. – 2. deň po narodení dieťaťa. Postupne sa mení na prechodnú stolicu – zelenú, žltohnedú, až na žltú farbu – normálnu stolicu. Môže byť riedka, ale aj hustejšia (ako praženica). Novorodenec môže mať stolicu do každej plienky, takže počet stolíc za 24 hodín môže byť 8 – 10, dokonca aj viac. Naopak, dojený novorodenec nemusí mať stolicu každý deň. Pokiaľ odchádzajú vetry a bruško je mäkké, netreba sa ničoho obávať. Jeho organizmus strávi takmer všetko mlieko a stolica sa ukladá v črevách aj viac dní.

ZAZNAMENÁVANIE DO DOKUMENTÁCIE

Aktivity novorodenca týkajúce sa dojenia, dokrmovania, ale aj stolice a zvracanie zaznamenáva matka na predtlačení lístok počas celého pobytu. Informácie z neho zapíše detská sestra do zdravotnej dokumentácie novorodenca v nočnej službe. Používané skratky: MM – materské mlieko, ŽM – ženské mlieko, Č – čaj, G – glukóza a iné.

SKRÍNINGOVÉ VYŠETRENIA

Počas hospitalizácie na oddelení sa vykonávajú skrínin-
gové vyšetrenia, ktorých cieľom je odhaliť vrodené chy-
by v novorodeneckom veku.

➤ Odber krvi na FKÚ (fenyketonúria), hypotyreózy (KH),
congenitálnej adrenálnej hypoplázie (CAH), cystickej fibro-
zy (CF) a rozšírený skrínin metabolických chorôb. Odber
sa robí na 4. – 5. deň z pätičky. Výsledok vyšetrenia je
známy do 4 týždňov od odberu krvi. V prípade pozitívneho
výsledku, odber zopakuje detský lekár prvého kontaktu.

➤ Ortopedické vyšetrenie bedrových kĺbov – bedrové
kĺby pohmatom vyšetří detský ortopéd, informuje o so-
nografickom vyšetrení kĺbov v 4. – 6. týždni života die-
ťaťa – kontaktné telefónne čísla sú uvedené na nástenke
oddelenia.

➤ Kongenitálna katarakta (CC) je vyšetrenie zraku of-
talmoskopom.

➤ Sono obličiek – sono vyšetrením sa sleduje štruktúra
obličiek, prípadne vývinové chyby obličiek.

➤ Vyšetrenie sluchu - Echoscreen – sa realizuje na 3. – 4.
deň prístrojom na vyšetrenie otaokustických emisií. Ak je
výsledok pozitívny, kontrolné vyšetrenie sa opakuje v pr-
vom mesiaci života dieťaťa na novorodeneckom oddelení.

➤ Postduktálna saturácia O₂ – vyšetrenie zamerané
na odhalenie vrodenej vývojovej poruchy srdca. Na druhý
deň a v deň prepustenia sa prístrojom odmeria nasýtenie
krvi kyslíkom.

HORMONÁLNE REAKCIE

Vznikajú z nadbytku hormónov nahromadených v tele
novorodenca počas tehotenstva.

➤ novorodenecký exantém – kožná reakcia – červené
fľaky rôznej veľkosti a na rôznych miestach,

➤ zdurenie prsnej žľazy – u oboch pohlaví,

➤ krvavý výtok z pošvy – nepravá menštruácia u diev-
čatiek.

Reakcie ustúpia po odbúrání hormónov z tela novoro-
denca.

HYPOGLYKÉMIA, NOVORODENECKÁ ŽLTÁČKA

➤ hypoglykémia – u detí, ktorých matky mali pozitívny
glukózetolerančný test, sa sleduje hladina cukru v krvi.
Taktiež u detí s nižšou pôrodnou hmotnosťou a u detí
s váhou nad 4000 gramov,

➤ žltáčka (ikterus) je žlté sfarbenie kože, slizníc
a očných bielok, vznikajúce na základe nahromade-
nia žltého farbiva – bilirubínu. Bilirubín je oranžovo
hneda látka, ktorá vzniká rozpadom červeného krv-
ného farbiva. Vzniká najčastejšie na 2. – 3. deň po
narodení.

BEZPEČNOSŤ DIEŤAŤA

Najbezpečnejšie miesto pre novorodenca je jeho postieľ-
ka. Novorodenca nenechávame bez dozoru na posteli,
ani opretého o malú postieľku či na prebalovacom pulte.
Pri vzdialení sa z izby bez dieťaťa (jedáleň) je vhodné
dohodnúť sa na striedavom dozore so spolubývajúcou
matkou. Pri predpokladanom dlhšom opustení oddelenia
(SONO, vyšetrenie na inej odbornej ambulanci, atď.) je
potrebne nahlásiť odchod detskej sestry, ktorá zaistí
bezpečnosť novorodenca. Ak používate monitor dychu,
treba dbať na to, aby bol prístroj zapnutý hlavne počas
vašej neprítomnosti.

Označenie novorodenca – novorodenec musí byť označe-
ný identifikačným náramkom na ruke (ak z ruky skĺzne,
treba upozorniť detskú sestru) a menom na zavinovačke,
ktorú poskytlo oddelenie.

Pri akejkol'vek neistote, súvisiacej s novorodencom, vy-
hľadajte detskú sestru.

PREPUSTENIE

Fyziologickí novorodenci sú zvyčajne prepustení z ne-
mocnice na piaty deň po narodení okolo 12:00 hodi-
ny. Pred prepustením je každá matka informovaná
o následnej starostlivosti o novorodenca v domácom
prostredí.

Spracovala: Zora Turčanová, PhDr. Renáta Černáková

Odsúhlasila: MUDr. Jana Nikoliniová, primárka ON a JIRS